

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 14.12.2001
KOM(2001) 770 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

Informations- og kommunikationsteknologier i udviklingssamarbejdet

Informations- og kommunikationsteknologiernes rolle i EU's udviklingspolitik

1. INDLEDNING

De hastige fremskridt, der finder sted inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT), indvirker på næsten alle dele af samfundet ikke blot i industri- men også i **udviklingslandene**.

Selv om den såkaldte "**digitale revolution**" muliggør verdensomspændende informationsudveksling og grundlæggende ændrer den måde virksomheder, markeder og det politiske liv fungerer på, giver udtrykket "**den digitale kløft**" et fingerpeg om, at disse revolutionerende forandringer ikke kommer alle til gode, og der er faktisk tale om en bred kløft, som skiller dem, der har adgang til IKT og dem uden denne mulighed.

En tredjedel af verdens befolkning har aldrig foretaget et telefonopkald. Over 3 mia. mennesker har ikke råd til kommunikationstjenester eller lever i fjerntliggende landdistrikter, hvor der ingen eller kun meget begrænset adgang er til informations- og kommunikationstjenester, hvilket er kedeligt nok, men ikke i sig selv er en tilstrækkelig grund til at indarbejde IKT-fremme i udviklingssamarbejdet. Man kan jo i den forbindelse godt tillade sig at spørge om, hvorvidt det er relevant med computeradgang for mennesker, der ikke har hverken elektricitet eller rent drikkevand. Udviklingsbudgetterne er begrænsede, og udviklingspolitik er et spørgsmål om at prioritere.

Denne meddelelse er et skridt i den rigtige retning, idet det heri fremføres, at selv om IKT ikke som sådan betragtes som en prioriteret sektor for Fællesskabets udviklingssamarbejde, udgør den et **vigtigt værktøj** til effektivisering af bistanden og bør derfor anerkendes som et **stadig vigtigere element** i den økonomiske og sociale struktur i lande over hele verden.

Endvidere understreges det også i denne meddelelse, at hjælpe de fattige dele af befolkningen med at få **adgang til IKT** absolut bidrager til fattigdomsbekæmpelsen. Som det anføres i meddelelsen om Fællesskabets nye udviklingspolitik¹, bør man ikke definere fattigdom udelukkende som mangel på indkomst og økonomiske ressourcer. Begrebet fattigdom dækker også udelukkelse fra basale muligheder og faciliteter samt manglende adgang til uddannelse, sundhed, naturressourcer, beskæftigelse, jord og låne- og kreditmuligheder, politisk medindflydelse, tjenesteydelser og infrastruktur. Når udviklingslande ønsker at sikre deres borgere adgang til viden, information og kommunikation til overkommelige priser, kan sådanne bestræbelser derfor under visse omstændigheder komme i betragtning til støtte under Fællesskabets udviklingssamarbejdsprogrammer.

Denne meddelelse starter med en kort indledning om **begrebet informations- og kommunikationsteknologi (IKT)** og **det internationale donorsamfunds** aktiviteter inden for dette område. Derefter beskrives, hvordan anvendelsen af **IKT-værktøjer** kan forbedre udviklingssamarbejdsprogrammernes effektivitet. Derefter følger et afsnit, der omhandler, hvordan IKT anvendes i udviklingslandene, og hvilke risici og begrænsninger disse lande står over for, når de ønsker at øge anvendelsen af informations- og kommunikationsteknologi i deres samfund. Det efterfølgende afsnit præsenterer aspekter af de **potentielle rammer for en politik på området** med henblik på en løsning af ovennævnte problemer. Endelig opsummerer meddelelsen, hvad Kommissionen mener bør være **EU's fremtidige rolle, og hvilke tiltag Fællesskabets bør træffe** inden for dette område.

¹ KOM(2000)212 endelig af 26. april 2000, s.16.

2. DEFINITION: HVAD ER IKT?

Informations- og kommunikationsteknologier (IKT) er et begreb, der i mange sammenhænge anvendes til at betegne en lang række *tjenester, programmer og teknologier*, der anvender forskellige typer *udstyr og software*, og som ofte anvender *telenet*.

IKT indbefatter velkendte *telenettjenester*, såsom **telefon, mobiltelefon og fax**. Telenettjenester, der anvendes sammen med computer hard- og software udgør grundlaget for en række andre tjenester, herunder **e-mail, filoverførsel** mellem computere og - måske af særlig stor betydning - **Internettet**, som i teorien giver mulighed for at forbinde alle eksisterende computere, hvorved brugerne får adgang til viden og information, der befinder sig på computere over hele verden.

Inden for dette område er der bl.a. tale om **videokonferencer, fjernarbejde, fjernundervisning, management-informationssystemer og lagerstyring**. *Teknologierne* omfatter en bred vifte af anvendelsesmuligheder fra "gamle" teknologier, såsom **radio og tv** til de "nye", såsom **cellebaseret mobiltelefoni**, *Net* består af kabler af kobber eller optiske fibre, trådløse eller cellebaserede mobilforbindelser samt satellitforbindelser. *Udstyr* indbefatter telefonsæt, computere og netværkselementer, såsom basisstationer for trådløse tjenester, medens *softwareprogrammerne* udgør kernen i alle disse elementer, idet de er det sæt instruktioner, der organiserer samtlige aspekter lige fra styresystemerne til Internettet.

Således er tjenester så basale som telefonen indbefattet, såvel som så komplekse tjenester som fjernmåling, hvor man f.eks. på afstand kan overvåge vandforholdene med henblik på at forudsige oversvømmelser. Mange **tjenester og anvendelsesmuligheder står til rådighed, så snart der er adgang til en telefon**, idet den samme type teknologi, der anvendes til stemmeoverføring, også kan overføre fax, data og digitalt komprimerede videoer.

Betydningen af IKT ligger ikke i teknologien som sådan, men i den adgang den giver til viden, information og kommunikation, som er stadig vigtigere elementer i nutidens økonomiske og sociale relationer. IKT har **egenskaber**, der på visse punkter minder om andre former for infrastruktur, såsom veje, postvæsen og jernbaner, medens andre er anderledes og særegne.

- På samme måde som de klassiske former for infrastruktur tilbyder IKT brugerne nye muligheder. Enkeltpersoner, grupper i samfundet, virksomheder og den offentlige forvaltning kan med adgang til kommunikation og computere til overkommelige priser **spare tid og penge** og forbedre **kvaliteten** af både arbejde og fritid, og det gælder naturligvis i både den industrialiserede verden og i udviklingslandene. Det er sædvanligvis billigere, hurtigere og/eller mere pålideligt at benytte sig af telefon, fax eller e-mail end af postvæsenet eller en kurertjeneste.
- Det kræver **meget store investeringer** at etablere en IKT-infrastruktur, og det har traditionelt været en opgave for nationalstater og halvofficielle organer. Sammenligner man med andre former for infrastruktur, synes IKT-økonomien imidlertid at være mere **dynamisk**. Stadige teknologiske fremskridt gør både udstyr og brugsomkostninger gradvist billigere, computerens hukommelser og hastighed øges til stadighed, omkostningerne i forbindelse med dataoverførsel og priserne på computerdele falder, udbuddet af tjenester og applikationer øges ligesom kapaciteten og tilslutningsmulighederne til Internettet.

- Den øgede anvendelse af IKT giver enestående adgang til **information og viden** samt til mulighederne for at anvende denne information. Man kan nok roligt sige, at Internettet potentielt repræsenterer den betydeligste teknologi- og knowhow-overførsel til dato. En vis grad af afhængighed af **eksternaliteter** er ligeledes en særlig egenskab ved telenettene. Værdien af telefon- og Internettjenester afhænger af, hvor mange personer man kan få kontakt til. En computer, der ikke er tilsluttet, har man langt mindre gavn af end en, der er tilsluttet! Værdien af adgangen til et net stiger proportionalt med det antal mennesker, man kan komme i kontakt med via det pågældende net.

3. IKT OG DET INTERNATIONALE DONORSAMFUND

En af de første sammenhænge hvor det internationale samfund beskæftigede sig med IKT i forbindelse med udvikling var på **G7-konferencen om informationsfundet**, som EU var vært for i **Bruxelles** i 1995. Konferencen udtrykte bekymring over den digitale kløft mellem industrilandene og udviklingslandene og opfordrede til "en fælles vision om menneskelig berigelse". Der blev opfordret til at samle alle verdens lande i en verdensomspændende indsats, da et sådant tiltag ville give overgangsøkonomi- og udviklingslandene mulighed for at "springe over" visse teknologiske udviklingsetaper samt være befordrende for sociale og økonomisk fremskridt.

Konferencen i Bruxelles førte til afholdelsen af en af de første konferencer nogensinde, der var helliget informationsfundet og udvikling (i 1996 i Midrand i Sydafrika). **Midrand-konferencen** var et forum for de første overvejelser industri- og udviklingslandene imellem hvad angår de påkrævede **fælles regler**, områder, hvor der kan blive tale om samarbejde i bestræbelserne på at opbygge et verdensomspændende informationsfund, samt **udviklingsprioriteterne**.

I FN-systemet spiller **ITU (Den Internationale Telekommunikationsunion)** en hovedrolle hvad telekommunikation angår, idet den fastsætter standarder for frekvensområdeforvaltning, samtrafik, regulering inden for telekommunikationssektoren, debiteringstakster osv. Gennem sit telekommunikationsudviklingskontor yder ITU ligeledes faglig bistand til udviklingslande, der er medlemmer af organisationen. På vegne af FN-systemet koordinerer ITU forberedelserne til det kommende verdensstopmøde om informationsfundet, der afholdes af 2 omgange, først i Genève i 2003 og derefter i Tunis i 2005.

Adskillige andre internationale organisationer gør sig gældende i IKT-spørgsmål inden for deres respektive områder. **WTO** vedtog i 1996 en aftale om handel med informationsteknologiske produkter med henblik på at fjerne afgifterne på en lang række IT-produkter (55 lande har indtil nu underskrevet aftalen; udviklingslandene er blevet bevilget længere overgangsperioder i forbindelse med visse produkter). WTO udarbejdede i 1997 en aftale om telekommunikationstjenester, som åbnede markedet for investeringer og indførte konkurrencefremmende regelsæt i en række lande. Lande, der er blevet medlemmer af WTO efter dette tidspunkt (der er udelukkende tale om udviklingslande), har alle overtaget denne model. I 1998 vedtog WTO en erklæring indeholdende et moratorium for toldafgifter på elektroniske leverancer. Man igangsatte også et arbejdsprogram med henblik på at undersøge, hvordan handelsbestemmelser anvendes på e-handel, herunder dennes konsekvenser i udviklingslandene. Siden begyndelsen af 2000 har WTO indledt forhandlinger om yderligere liberalisering og investeringer vedrørende alle former for tjenester.

I 1998 indførte **OECD** sine internationale rammebestemmelser for beskatning af e-handel mellem medlemslandene. **UNESCO** og **WHO** undersøger informations- og kommunikationsteknologiernes rolle inden for henholdsvis uddannelses- og sundhedssektoren. Blandt FN's økonomiske kommissioner har navnlig **Den Økonomiske Kommission for Afrika** været aktiv m.h.t. støtte til analyser og politikudarbejdelse i forbindelse med det afrikanske informationssamfundsinitiativ. Til dels med udgangspunkt i dette arbejde opfordrede det **nye afrikanske initiativ**, der blev til på foranledning af 5 afrikanske ledere i juli 2001, de afrikanske lande til at frigøre sig selv og hele det afrikanske kontinent fra underudvikling og udstødelse i en globaliseringsorienteret verden. IKT er udtrykkeligt nævnt som et element i den overordnede strategi.

Det Verdensøkonomiske Forum, den tænketank af verdensledere, der jævnligt mødes i Davos, lancerede i 2000 et globalt digitalt initiativ med henblik på at ændre den digitale kløft fra at være noget negativt til en vækstmulighed. Den task force, der i den anledning blev oprettet, har været yderst aktiv, særlig i forbindelse med G8-processen.

I forbindelse med FN-samlingen i anledning af det nye årtusinde gjorde **generalforsamlingen** med udgangspunkt i en rapport, udarbejdet af et panel af højtstående eksperter, særlig meget ud af IKT. Den erkendte, at den digitale kløft blev stadig dybere, og at det er nødvendigt at mindske forskellene mellem industri- og udviklingslande inden for dette område. FN har således oprettet en **IKT task force** som et praktisk skridt i bestræbelserne på at styrke FN-systemets rolle og lederskab og opbygge gennemslagskraftige partnerskaber med den private sektor, civilsamfundet og andre relevante parter. På mødet i det økonomiske og sociale råd i juli 2001 blev IKT-problematikken på ny taget op med særlig vægt på vidensnetværk.

Verdensbanken er en anden meget vigtig medspiller. Dens brede og meget forskelligartede vifte af aktiviteter omfatter støtte til reformer inden for telekommunikationssektoren, finansiering af nyskabende pilotprojekter (InfoDev), ansøgninger om fjernundervisning (f.eks. Det Virtuelle Afrikanske Universitet, der samfinansieres af EU) og etablering af vidensværktøjer (Global Development Gateway).

I de senere år har også **UNDP** vist sig som en kreativ og proaktiv partner, der har igangsat adskillige initiativer og partnerskaber i samarbejde med den private sektor og med organisationer. UNDP har således ydet landespecifik bistand med henblik på udarbejdelse af nationale strategier og har bidraget til den generelle debat om den førte politik. 2001-rapporten om menneskelig udvikling fokuserer på de nye teknologiers rolle for udviklingen.

Et andet aktivt forum for drøftelser er **G8**. På Okinawa-topmødet i juli 2000 udarbejdede G8 Okinawa-charteret om det globale informationssamfund og oprettede en task force, der skal beskæftige sig med digitale fremtidsmuligheder. '**DOT Force**', som den kaldes i dagligdags tale har udarbejdet en rapport med titlen '*Digital Opportunities for all: meeting the challenge*', der blev fremlagt på **G8-topmødet i Genova** i juli 2001. Rapporten er resultatet af et enestående internationalt samarbejde mellem repræsentanter for G8-landene, Europa-Kommissionen, 9 udviklingslande, multilaterale organisationer, den private sektor samt ngo'er, et samarbejde, der har strakt sig over adskillige måneder. Rapporten udstikker retningslinjerne for de forskellige parter (nationale regeringer, den private sektor, civilsamfundsorganisationer, internationale organisationer) roller og ansvarsområder i bestræbelserne på at skabe digitale muligheder for alle.

Konklusionen af DOT Force-rapporten var, at hvis IKT anvendes fornuftigt, giver den uanede muligheder for at mindske sociale og økonomiske uligheder og støtte lokal velstandsopbygning, og kan hermed bidrage til at opfylde de videre udviklingsmål, som det

internationale samfund opstiller. Rapporten anerkender, at IKT ikke er et vidundermiddel for alle udviklingsproblemer, men ved at forbedre kommunikation og informationsudveksling kan IKT skabe stærke sociale og økonomiske netværk, som så igen kan danne grundlaget for betydelige fremskridt.

Både hvad angår den internationale politiske debat vedrørende IKT og tilvejebringelse af operativ støtte har **EU-institutionerne** spillet en yderst aktiv og i visse tilfælde ledende rolle. EU og dets medlemsstater har været aktive deltagere i forskellige af de ovennævnte internationale politiske initiativer. **Europa-Parlamentet** har udtalt sig klart og tydeligt om emnet, navnlig gennem vedtagelsen af en beslutning om IKT og udviklingslandene på grundlag af en rapport udarbejdet af Lone Dybkjær². I beslutningen anføres det, at de nye teknologier kan benyttes i fattigdomsbekæmpelsen, og den understreger behovet for, at de fattige dele af befolkningen får gavn af dem. I sin egenskab af donor har **Kommissionen** og også **EIB** udvist stigende interesse for og afsat øget kapacitet til at indarbejde informations- og kommunikationsteknologi i EU's udviklingssamarbejde (jf. afsnit 7).

4. IKT SOM REDSKAB I UDVIKLINGSSAMARBEJDET

Anvendelsen af IKT i udviklingssamarbejdet er ikke et mål i sig selv. Det er derimod et middel til at **øge** udviklingsaktiviteternes **effektivitet**. På linje med finansiering, ekspertbistand, biler eller bøger kan det betragtes som et **værktøj** til brug i udviklingsprogrammer og andre dele af økonomien og den sociale infrastruktur.

På opfordring af medlemsstaterne gennemførte Kommissionen en undersøgelse over anvendelsen af IKT i EU's udviklingsprogrammer i Asien, Latinamerika og Middelhavsområdet (**IS-ALAMED Review**), der blev offentliggjort i januar 2001³. Undersøgelsen viser tydeligt, at IKT allerede på nuværende tidspunkt generelt finder anvendelse i EU-projekter.

I forbindelse med udviklingsprogrammer, har det vist sig, at IKT udfylder flere forskellige funktioner, herunder at:

- **muliggøre** en aktivitet f.eks. gennem udgiftsreduktion således at tiltag, der ellers ville have været for kostbare at give sig i kast med, nu kan gennemføres. For eksempel udarbejdes der nye kort over kysten ud fra luftfotografier i et fællesskabsfinansieret projekt i Bangladesh, hvis formål er at udbygge infrastrukturen i cyklonudsatte områder. Dette projekt ville have været for dyrt at gennemføre, hvis man ikke anvendte IKT⁴
- **lette** støtten til udviklingsmål, hvor IKT i sig selv ikke har nogen videre betydning, fordi databaser forenkler opgaver, der tidligere blev udført manuelt. Et vaccinationsprogram kan f.eks. i princippet gøres mere effektivt, hvis de for programmet relevante oplysninger opbevares i en database i stedet for i et almindeligt papirkartotek
- **muliggøre** en udviklingsaktivitet, der tidligere teknisk set ikke var gennemførlig, såsom telemedicinprojekter, der baseres på videokonferencer, eller sprogundervisning over Internettet

² Dok A5-0191/2001.

³ Se: http://europa.eu.int/comm/external_relations/info_soc_dev/index.htm.

⁴ ALAMED Review: Kortlægning af kysten – infrastrukturudvikling i cyklonudsatte områder i Bangladesh.

- **udbrede** viden eller ekspertise. For eksempel forsøger man i forbindelse med et program i Kina, der anvender databaser og Internettet, at øge beskyttelsen af de intellektuelle ejendomsrettigheder ved at øge kendskabet til og informere om problematikken⁵
- give mulighed for **tilpasning til lokale behov**. De nyeste teknologier (Internet, sprogteknologier, grafik) gør teknologien nem at bruge også for dem, der kun har en helt basal uddannelse og ikke forstår fremmedsprog. Det er således nu muligt at anvende grafiske brugerflader, der, hvad enkle funktioner angår, ikke kræver, at brugeren kan læse og skrive.

ALAMED Review viser imidlertid også, at der **ikke er udarbejdet eller anvendt nogen systematisk indgangsvinkel eller metodologi** for anvendelse af IKT til effektivisering af udviklingsprojekter og -programmer. Visse projektansvarlige og personale, der yder faglig bistand, har indarbejdet teknologien i forskellige projekter. Men det er ikke alle. Det er derfor ønskeligt, at man anvender en mere systematisk indgangsvinkel til anvendelsen af IKT i udviklings samarbejdet, herunder en nøjere overvågning af forholdet mellem omkostning og effektivitet, baseret på resultatindikatorer.

5. BRUGEN AF IKT I UDVIKLINGSLANDENE

Selv om der foregår en hurtig udvikling på området, er der i udviklingslandene i øjeblikket stadig **yderst begrænset adgang** til IKT. I 1998 var tallene for telekommunikationsadgang (både fast og mobil) pr. 100 indbyggere 72,1 i OECD-landene og 7,8 i ikke-OECD-lande. Medens over 30% af befolkningen i industrilandene har Internetadgang, er det tilsvarende tal i udviklingslandene under 2%⁶.

Selv om disse tal er meget lave, kan man ikke se bort fra, at telekommunikation og IKT trods alt **allerede** på nuværende tidspunkt **er af væsentlig betydning** for udviklingslandene og de nye vækstøkonomier. Store virksomheder og regeringer er afhængige af deres kommunikationsnetværk og computerprogrammer for at kunne **fungere effektivt** hvad angår administration, analyser og informationsspredning og **holde transaktionsomkostningerne nede**, hvad enten man taler om flyselskaber, banker, eksport, finansielle ydelser, skat eller turisme. På samme måde spiller produktionen af "**informationstjenester**" en vigtig rolle i visse økonomier (f.eks. softwareproduktion i Indien).

Ud over informations- og kommunikationsteknologiernes relevans for økonomier og lande generelt, anvendes IKT i stadigt større omfang af individuelle brugere i udviklingslandene. Det er naturligvis kun, hvor telefoniske tjenester og anden IKT er **tilgængelig**, at de anvendes i større omfang, og kun af det udsnit af befolkningen, der har råd til det. Brugergruppen udgøres af den del af befolkningen, der har råd til at have en telefon hjemme (eller som har adgang til en på jobbet), eller som lever i et byområde, der er velforsynet med et relevant udbud af tjenester, og det er en meget lille gruppe. Næsten 90% af telefonforbindelserne i Indien findes i byområderne, selv om 3/4 af befolkningen lever i landområder. I mange andre lande, navnlig i de mindst udviklede lande, er den fattige del af befolkningens adgang til IKT langt mere begrænset. I de afrikanske LDC-lande er "teletætheden" på 0,6%, hvilket betyder, at der for 1000 mennesker kun findes 6 faste telefonforbindelser.

⁵ ALAMED Review: EU's og Kinas program om intellektuelle ejendomsrettigheder.

⁶ ITU Telecommunication Indicators Update, ITU News, nr. 2, marts 2001.

Det er klart, at denne ulige fordeling af adgangen til IKT og det udviklingspotentiale, de tilbyder, både **afspejler** og **øger** de eksisterende **uligheder** både mellem lande og inden for de enkelte landes grænser. Den "digitale kløft" skærper dermed de eksisterende og generelle socio-økonomiske realiteter.

De problemer, udviklingslandene står overfor, er mange og forskelligartede, og visse af dem står også alvorligt i vejen for deres mulighed for at udvikle IKT-sektoren. Disse **generelle udfordringer** omfatter:

- styrkelse af den fattige del af befolkningens **købekraft**
- **uddannelse** og styrkelse af de menneskelige ressourcer
- hækning af **alfabetiseringsniveauet**
- forbedring af elektricitets**forsyningen**
- sikring af adgang til **kapital** og tiltrækning af **investeringer**.

Verdensbanken har anslået, at det vil kræve omkring 350 mia. EUR at opgradere telekommunikationsinfrastrukturen i udviklingslandene og vækstøkonomierne. Til sammenligning var den samlede offentlige udviklingsbistand i 2000 på ca. 40 mia. EUR. Det må stå klart for enhver, at regeringer i udviklingslandene, der har begrænsede midler og mange presserende prioriteter, aldrig vil kunne betale en sådan regning. Det må derfor være op til **den private sektor** og **markedet** at levere disse varer.

Hidtil har den private sektors engagement imidlertid været begrænset. Ved første øjekast kan dette forekomme at være en logisk konsekvens af det faktum, at der ikke er noget videre forbrugermarked at afsætte varerne på. Erfaringer i lande som Uganda viser imidlertid, at telekommunikationsefterspørgslen er yderst priselastisk, og at antallet af mobiltelefoner i alle dele af befolkningen, herunder de fattige befolkningsgrupper, stiger meget kraftigt, så snart priserne falder. Der er derfor tale om en ond cirkel, som skal brydes. Jo flere tjenester, der forbruges, jo mere tjener de involverede virksomheder, hvilket sætter dem i stand til at oprette yderligere net, så de mere effektivt kan efterkomme efterspørgslen, og derved sænke priserne osv. Udover disse problemer står udviklingslandene over for **en række specifikke problemer**, såsom:

- **mangel på relevante IKT-strategier.** Mange udviklingslande har ikke en overordnet sammenhængende IKT-strategi, der er relevant for deres egen situation og udviklingsniveau. En sådan overordnet strategi omfatter sædvanligvis støtte til informationssamfundet generelt i forbindelse med vidensadgang, e-handel, fair og fri konkurrence, lokalt indhold, IKT-oplysning, uddannelse, telehjemmelighed, tvistbilæggelse, intellektuelle ejendomsrettigheder, copyright og forbrugerbeskyttelse samt fokus på anvendelsen af IKT inden for sektorer såsom sundhed og uddannelse
- **mangel på egnede forskriftsrammer** Ved hjælp af sådanne rammer kunne udviklingslandene skabe betingelserne for at kunne øge den geografiske spredning af telekommunikationsinfrastrukturen, sænke priserne på de forskellige tjenester, tage fat på ulighedsspørgsmålet, definere myndighedernes og virksomhedernes roller og ansvarsområder, løse tilslutningsproblemerne, skabe retssikkerhed for potentielle investorer osv.

- **høje afgiftssatser på importerede produkter** Der pålægges meget høje importafgifter på computere (op til 30% i visse tilfælde), mobiltelefoner (op til 15%), ydre enheder (op til 55%) samt software i mange lande.

Medens en række lande allerede har udarbejdet omfattende nationale IKT-strategier, forhindres gennemførelsen af disse ofte af de høje omkostninger for adgang til telekommunikationstjenester. Sådanne tjenester tilbydes i dag i udstrakt grad af monopoler, og disse er ofte langsomme til at imødekomme behovet, opkræver høje priser og yder temmelig dårlig service.

På den baggrund er det vigtigste enkelte skridt, som et udviklingsland kan tage med henblik på at øge adgangen til telekommunikation og IKT, at **indføre konkurrencevilkår** inden for sektoren. Som det er gjort fra mange andre sider, nævner DOT Force-rapporten specifikt behovet for at støtte udviklingslandene i deres bestræbelser på at gennemføre en konkurrencevenlig politik og lovgivning, som er en betingelse for en moderne kommunikationsinfrastruktur.

At åbne sektoren for forskellige virksomheder er imidlertid på ingen måde det eneste krav, der bør stilles til en ændret lovgivning. En konkurrencevenlig politik kan stimulere vækst og skabe velstand, men vil ikke nødvendigvis løse problemerne for fattige befolkningsgrupper i fjerntliggende områder. Faktisk kan de medvirke til at **øge velstandsforskellene** og medføre en **uafbalanceret udvikling**. Markedsliberaliseringsprocesserne skal derfor gennemføres på en sådan måde, at de giver adgang til IKT til rimelige priser også for den fattige del af befolkningen og for fattige egne af de berørte lande, og der bør være tale om en form for pakkedløsning, der indbefatter både den private og den offentlige sektor og andre parter, navnlig civilsamfundet. IKT-politikken bør være en del af en mere omfattende strategi, der fører til retfærdig økonomisk udvikling og handel, som har en gunstig indvirkning på uddannelse og kapacitetsudbygning, og som styrker den sociale sektor, hvor IKT kan spille en positiv rolle.

6. SPØRGSMÅL AF RELEVANS FOR IKT-POLITISKE RAMMER

Som nævnt ovenfor er de største hindringer for adgang til og brug af IKT i udviklingslandene og de nye vækstøkonomier telekommunikationsinfrastrukturernes ofte manglende **disponibilitet** og de høje priser for telekommunikationsydelser og IKT-udstyr. Løsningen på disse problemer ligger for en stor del i at gennemføre ændringer af den eksisterende politik, ændringer, der skal tage sigte på at øge telefonnettenes dækningsgrad og sænke prisen på ydelserne, og hvor man skal søge at drage fordel af de muligheder, som de nye teknologier tilbyder.

Teknologi, forskellige begivenheder i udviklingslandene, ændrede lovbestemmelser i forbindelse med WTO-forhandlingerne og donorstøtte har allerede bevirket, at der er igangsat mange tiltag i udviklingslandene. Faktisk anslår ITU, at der er oprettet over 100 telekommunikationsregulerende myndigheder verden over. Man er imidlertid nu mere end nogensinde ved at blive klar over, at kommunikationstjenesterne og den måde, de reguleres på, kun er en del af en mere overordnet rolle, som IKT nu er begyndt at spille både i økonomien og i dagligdagen. Som et resultat heraf vil det være nødvendigt for de enkelte lande at forfølge bredere visioner og fastlægge videre rammer for deres politik på området, hvilket skal omfatte bl.a. økonomisk planlægning, skattepolitik, uddannelse, sundhedssektoren, sociale ydelser og retlige og indre anliggender.

Man har nu virkelig mange både gode og dårlige erfaringer at trække på både i industri- og udviklingslandene. De væsentligste politiske retningslinjer omfatter nedenstående supplerende aspekter.

6.1 Ejerskab

IKT-relaterede initiativer bør styres af brugerefterspørgslen. Nye initiativer skal udarbejdes og gennemføres ved direkte deltagelse og ejerskab. Dette vil medvirke til at sikre bæredygtige initiativer. Disse skal også indrettes efter lokale forhold og begrænsninger, og de deltagende parter interesser må afstemmes indbyrdes og med det enkelte projekts målsætning. Endelig vil initiativerne få størst effekt, hvis de tager fat på udviklingsproblemerne på en overordnet og koordineret måde og ikke kun gennem en IKT-relateret indfaldsvinkel.

6.2. Andre markedsaktørers deltagelse

Som nævnt ovenfor er der et kraftigt behov for mere konkurrence inden for IKT-sektoren. Både industri- og udviklingslande har som regel fordel af, at deres offentlige telekommunikationsmonopoler gradvist udsættes for stigende konkurrence fra private virksomheder. Selvfølgelig er udgangspositionen for industri- og udviklingslande forskellig. I industrilandene har offentlige forsyningsselskaber sædvanligvis gennem adskillige generationer installeret elektricitet og telefonnet i landdistrikterne. Hovedparten af udviklingslandene har ikke været igennem en sådan proces, og mange af dem anser det derfor for formålstjenligt at bevare statsstøtten og opretholde beskyttelsen af nationale telekommunikationsselskaber, og det er da heller ikke givet, at alle offentlige virksomheder nødvendigvis skal privatiseres. Det, det drejer sig om, er at åbne markedet for andre virksomheder. Erfaringer fra EU og andre steder i verden viser, at det ikke er en nem proces, men at forbrugerne får gavn af liberaliseringerne, når først de er på plads.

Endvidere vil åbningen af IT-markedet også medføre en sænkning af de høje importafgifter, som mange udviklingslande pålægger både hard- og software, navnlig hvis der ikke findes nogen lokal produktionskapacitet for disse produkter. Til at begynde med kan dette få negative konsekvenser for et lands skatteindtægter og dermed for dets finansielle evne til at løse problemerne vedrørende en retfærdig fordeling af goderne, men sædvanligvis vil denne indtægtsnedgang hurtigt blive kompenseret ved at mængden af varer, som der betales (en nu lavere) afgift på, vil stige betydeligt. Desuden kan de involverede regeringer eventuelt få supplerende indtægter i forbindelse med udstedelse af licenser, navnlig inden for mobiltelefoni.

6.3. Uafhængige reguleringsorganer og kapacitetsopbygning

De mest opmuntrende resultater ses i de tilfælde, hvor regeringer har sørget for, at telekommunikationsmonopolernes traditionelle regulerende funktioner adskilles fra den operative del, og hvor der etableres **uafhængige reguleringsorganer** til at forvalte området på en gennemsigtig og objektiv måde. Dette er et afgørende skridt, hvis man skal tiltrække investeringer til sektoren.

Der kræves imidlertid også nytænkning inden for områderne handel, konkurrence, offentlige tjenesteydelser og retlige og indre anliggender. Mange af de relevante spørgsmål drøftes i øjeblikket på internationalt niveau i WTO, ITU, UNESCO, UNCTAD, UNDP, Verdensbanken, WCO, Internet-forvaltningsorganer, som f.eks.

ICANN og andre organisationer af relevans for udviklingslandene. Det er vigtigt for udviklingslandene at kunne deltage i internationale drøftelser og beslutningstagningsprocedurer samt at gennemføre foranstaltninger, der er opnået international enighed om.

6.4. Regeludfærdigelse

Hvis IKT-politikken skal have konkret virkning er det nødvendigt med klare og gennemsigtige regler, og deres håndhævelse må overvåges nøje. Reguleringssystemet har en tydelig økonomisk dimension, idet det er afgørende for, hvilke virksomheder der kan få adgang til markedet, deres forpligtelser og ofte også deres rentabilitet, og endelig skal der inden for systemet findes en balance mellem forbrugernes og de serviceydende virksomheders interesser. De regulerende organer har generelt en bred vifte af opgaver, herunder:

- **Licensudstedelsen** giver kontrol med, hvilke virksomheder der får adgang til sektoren. For legalt at få adgang til markedet skal nye såvel som allerede eksisterende virksomheder have udstedt licens, og det gælder både mobil- og faste net. Licensudstedelsen skal ske med udgangspunkt i objektive, ikke-diskriminerende og gennemsigtige betingelser, herunder at virksomhederne forpligter sig til også at forsyne områder med lav brugertæthed med ydelser. I den forbindelse kan støtteordninger komme på tale.
- **Samtrafik** mellem nye og "gamle" virksomheders net er nødvendigt, for at nye virksomheder på markedet rent praktisk kan levere, befordre og afslutte trafik til og fra deres egne kunder. Betingelserne for og priserne på samtrafik er afgørende for de reelle økonomiske betingelser for markedsadgang, og det er myndighedernes opgave at fastlægge regler for forhandlingerne om fastsættelse af samtrafikstandarder, -priser og -aftaler.
- **Prispolitikken** giver myndighederne mulighed for at stille krav om rimelige priser på taletelenfydelser for udvalgte befolkningsgrupper i forbindelse med universelle tjenester og universel adgang. Desuden skal der stilles krav til de "gamle" virksomheder i branchen om, at de skal opkræve konkurrenterne omkostningsorienterede takster for opkobling til deres net og for leje af deres kredsløb.

6.5. Universel adgang

Universelle ydelser og universel adgang er naturligt nok af stor interesse for udviklingslande med en lav telefondækningsgrad. Ved dette begreb forstås sædvanligvis et sæt minimumstjenester (i forbindelse med taletelenfy), som skal være **tilgængelige for alle til en rimelig pris**. At sikre universelle tjenester handler først og fremmest om, hvordan underskudsgivende linjer skal finansieres.

"Tilgængelig for alle" betyder ikke nødvendigvis tilgængelig i det enkelte hjem, men i rimelig gåafstand (se også næste afsnit). Begrebet "rimelig pris" må defineres af det enkelte land under hensyntagen til prioriteter og levestandard.

Myndighederne kan vælge at gøre de universelle krav til ydelserne mere acceptable gennem kompensationsforanstaltninger, hvis et net også kommer til at dække de geografisk og økonomisk mest ugunstigt stillede områder eller ved at kræve af nye

virksomheder i sektoren, at de investerer i underskudsgivende regioner. For eksempel kræver de filippinske myndigheder, at nye franchisetagere for internationale gateways og mobiltelefonsystemer skal installere et givet antal linjer i landområder uden dækning.

6.6. Offentlig adgang

Et område, der i øjeblikket tiltrækker sig stigende opmærksomhed, er spørgsmålet om, hvordan man gennem **offentlig adgang** kan lette den **fysiske og økonomiske adgang** til telekommunikation og IKT for befolkninger i fjerntliggende områder og lavindkomstgrupper. Det betyder ikke, at enhver person nødvendigvis skal eje eller leje en telefon eller pc, for på samme måde som telefontjenester i vidt omfang blev anvendt af lavindkomstgrupper i industrilandene (offentlige mønttelefoner), da det var for dyrt for den enkelte at eje sin egen telefon, kan dette koncept bringes i anvendelse i udviklingslandene. At det **offentlige stiller tjenester til rådighed** har allerede vist sig at være en god strategi, specielt i fjerntliggende områder. Disse tjenester omfatter Internetcaféer og forskellige former for telecentre og kan etableres enten på **privat basis** i forretningsområder eller som ngo-drevne faciliteter eller på **offentlig** eller **offentlig/privat basis** inden for rammerne af offentlige faciliteter, såsom biblioteker, skoler, posthuse og medborgerhuse.

Udfordringen ligger i at finde det rette prisniveau, således at ydelserne kommer inden for lavindkomstgruppernes økonomiske rækkevidde, uden at de bliver underskudsgivende. Offentlige faciliteter, såsom telecentre kan, hvis de indrettes hensigtsmæssigt tage denne udfordring op, hvis de giver mulighed for selv et meget lille ydelsesforbrug. Der er nemlig for mange mennesker et stort spring fra at kunne betale for et enkelt kort telefonopkald og til at få råd til et telefonkort til brug i en betalingstelefon.

6.7. Internet-opkobling

Den høje pris for Internetadgang nævnes ofte som en hindring for brugere i udviklingslandene. International Internetadgang er et forretningsmæssigt og politisk komplekst problem, der til stadighed ændrer karakter, men reformer inden for dette område skaber på kort og mellemlang sigt den vanskelighed, at de medfører indtægtstab i forbindelse med internationale opkald. Efterhånden som stadig mere trafik sker over Internettet i stedet for gennem de traditionelle telekommunikationsnet, er det yderst vigtigt, at beslutningstagerne i udviklingslandene forholder sig til denne problematik, som i de fleste tilfælde skal ses i en bredere makroøkonomisk sammenhæng, hvor der ikke fokuseres på snævre interesser. Tættere internationalt samarbejde mellem regeringer og den private sektor i forbindelse med international opkobling og gennemførelse af relevante reguleringsforanstaltninger med henblik på øget konkurrence presser sig stadig mere på.

Endvidere er beskyttelse af borgerne, hvad datasikkerhed og privatliv angår, af yderste vigtighed, navnlig - men ikke udelukkende - i forbindelse med Internettet.

6.8. Infrastruktur

Telekommunikationsteknologierne har udviklet sig radikalt i løbet af det sidste tiår, og mange af de senere nyskabelser ser ud til at ville kunne medvirke til, at de forskellige ydelser kan tilbydes til et bredere publikum og til lavere priser, end man førhen ville have kunnet forestille sig. Efter trådløse teknologier, såsom radio, trådløse abonnentnet og visse aspekter af satellitteknologierne til brug i landområder på det seneste er kommet i anvendelse til relativt lave priser, er der åbnet mulighed for at nå ud til selv meget fjerntliggende egne, og kombinationen af øget efterspørgsel og lavere priser på den anvendte teknologi gør landområderne mere interessante for investorer.

De optimale tekniske løsninger (fast eller trådløs, satellit, fiberkanal osv.) for det enkelte udviklingsland må være resultatet af en afvejning af faktorer, herunder geografi, befolkningstæthed og økonomisk aktivitet. Det er myndighedernes opgave at motivere de involverede virksomheder til at vælge den mest omkostningseffektive teknologi og at sørge for, at besparelserne kommer forbrugerne til gode.

Ud over den specifikke IKT-infrastruktur må det pågældende lands myndigheder også se på den øvrige infrastruktur, navnlig energiforsyningen. Endvidere vil et lands vejnet, jernbanenet, havne og lufthavne samt den sociale infrastruktur påvirke de økonomiske fremskridt generelt og dermed efterspørgslen efter og rentabiliteten af IKT-tjenester.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at man her står over for en kostbar og kompliceret udfordring, der kræver både offentlig planlægning og private investeringer.

6.9. Udvikling i den private sektor

Dette fører os til et endnu mere generelt aspekt af den politiske dagsorden, nemlig **fremme af økonomisk aktivitet, iværksætterånd og handel**. Der er ingen grund til i denne meddelelse at komme yderligere in på behovet for sund økonomisk forvaltning eller udarbejdelsen af udviklingsprogrammer for den private sektor, men specifikt hvad IKT-politikken angår, kunne udviklingslandene f.eks. fokusere på støtteprogrammer for små og mellemstore virksomheder og andre virksomheder, der beskæftiger sig med e-handel, og for virksomhedsetablering inden for IKT-sektoren.

6.10. Menneskelige ressourcer

Ligeså generelt og ligeså vigtigt et spørgsmålet er udviklingen af de **menneskelige ressourcer**. Her kunne f.eks. blive tale om støtte til IKT-relaterede uddannelser fra undervisning i computerbrug til erhvervsuddannelse, efteruddannelse af lærere, fjernundervisning, netværksbaserede ekspertisecentre, styrkelse af universiteters potentiale, udvikling af det gensidige samarbejde mellem uddannelses- og forskningsnetværk, herunder relationerne mellem udviklingslandene indbyrdes, osv. Investeringer i infrastruktur og dermed forbundne områder vil højst sandsynligt ikke give resultater, hvis de ikke ledsages af bestræbelser på at udvikle de menneskelige ressourcer, hvis der ikke udarbejdes nye og relevante læseplaner samt uden et helhjertet engagement fra universiteternes side, hvor de kan trække på deres internationale netværk.

6.11. Lokalt indhold

Endelig skal alle politiske rammer omfatte bestemmelser med henblik på at **fremme lokalt indhold**. Anvendelsen af IKT-applikationer vil kun blive en succes, hvis de imødekommer brugernes behov, er udformet på et sprog, der forstås af et bredt udsnit af den berørte befolkning og er tilpasset de lokale forhold og brugernes arbejdsmiljø. Lokalt informationsansvar er nøglen til projektbæredygtighed.

7. IKT OG FÆLLESSKABETS UDVIKLINGSPOLITIK

7.1 Igangværende programmer

Som donor udvider og diversificerer Fællesskabet gradvist sin indsats inden for IKT og udvikling. Fællesskabet har historisk set været aktiv inden for telekommunikationsinfrastruktursektoren, navnlig i Afrika, men har på det seneste skiftet til en bredere informationsstrategi, og har for nylig igangsat 2 større programmer i henholdsvis Asien (Asia IT&T) og Middelhavsområdet (Eumedis og et relateret telekommunikationspolitisk program), og et lignende program er ved at blive påbegyndt i Latinamerika (@LIS).

Som i AVS-landenes tilfælde findes der flere programmer med IKT-komponenter, men ingen større programmer er specifikt udformet med henblik på informationsfundet. Et sådan program er i øjeblikket under overvejelse for lande i Det Indiske Ocean, og der pågår drøftelser med landene i Vestindien med henblik på, at de optages i @LIS-programmet, der modtager EUF-midler. Inden for de nuværende politiske og finansielle rammer kan lignende programmer for Afrika muligvis komme i betragtning i forbindelse med den 9. EUF.

Den Europæiske Investeringsbank har også ydet støtte til en række telekommunikationsprojekter i udviklingslande med det formål at udvide og modernisere faste og mobile telekommunikationsnet. Denne støtte har beløbet sig til ca. 750 mio. EUR i løbet af de sidste 5 år. EIB har ligeledes støttet mindre SMV-projekter, der vedrørte tilegnelse af edb-teknologi og IKT-tjenester.

7.2. Fremtidige aktiviteter

Der vil blive tale om yderligere fællesskabstiltag hvad angår IKT og udviklingssamarbejde inden for rammerne af Fællesskabets nye udviklingspolitik, navnlig hvad angår de **6 prioriterede sektorer** og med **fattigdomsbekæmpelse** som det overordnede mål. I den forbindelse nævnes en række mulige tiltag. Denne liste er ikke udtømmende, da mange andre applikationer eller andre specifikke programmer kan udvikles i forbindelse med fremtidige politiske tiltag og programmer.

Prioritet 1 - Handel og udvikling

Vidtspredt adgang til IKT gør det lettere for lokaltbaserede virksomheder at inkludere sig på lokal, regional og international handel. Med henblik på at lette brugen af IKT i **udviklingslandenes** private såvel som offentlige sektor i forbindelse med handel og udvikling, vil Fællesskabet overveje at igangsætte/fortsætte følgende former for aktioner:

- Faglig bistand til og kapacitetsopbygning i udviklingslandene i forbindelse med udarbejdelse og gennemførelse af en relevant IKT-politik og relevante lovgivningsmæssige rammer.
- Faglig bistand og kapacitetsopbygning i forbindelse med IKT-anvendelse i private virksomheder, navnlig i små og mellemstore virksomheder.
- Faglig bistand og kapacitetsopbygning ved anvendelse af IKT i forbindelse med told og andre handelsrelaterede tjenesteydelser for at rationalisere procedurene og mindske transaktionsomkostningerne.
- Bistand i forbindelse med etablering og udvikling af telecentre i lokalsamfund (herunder energiforsyning og infrastruktur) i landområder med henblik på at lette bl.a. lokale entreprenørers adgang til handelsmæssige oplysninger af interesse for dem. På et senere tidspunkt kan støtte til ordninger vedrørende universelle ydelser i visse udviklingslande komme på tale, hvis disse ordninger er gennemsigtige, ikke-diskriminerende og ikke forrykker konkurrencesituationen.
- Fremme i forbindelse med relevante bi- eller multilaterale forhandlinger af den gradvise fjernelse af toldafgifter og reduktion af ikke-toldmæssige foranstaltninger for IKT-produkter samt i relevante tilfælde støtte til reformer på det forordningsmæssige område med henblik på at indføre konkurrencevilkår inden for relevante tjenester, navnlig telekommunikation og elektricitetsforsyning.

Prioritet 2 – Regional integration og samarbejde

Regionalt samarbejde inden for IKT-sektoren kan give regeringer, lovgivere og nationale myndigheder øgede muligheder. Et sådant samarbejde kan mindske de ubalancer, som betydelige forskelle mellem forskellige landes regelsæt og nationale markeder skaber, og kan medføre, at der etableres modeller og kriterier for en adfærdskodeks og jurisprudens på supranationalt niveau og kan måske også føre til, at bestemmelserne på området gradvist harmoniseres. Samarbejdet kan også bidrage til, at markedet når op på det kritiske mængdeniveau, hvilket vil medføre nye muligheder for teknologisk udvikling og finansielle investeringer. På baggrund af ovenstående vil Fællesskabet bl.a. overveje at yde:

- støtte til regionale grupperinger, der ønsker at udarbejde fælles regler for telekommunikations- og e-handelsbestemmelser med udgangspunkt i internationale organers arbejde
- støtte til regionale grupperinger, der ønsker at udarbejde vurderinger af situationen i deres medlemslande hvad angår elektroniske medier og benchmarking
- støtte til virtuelle regionale forskningsnetværk inden for Fællesskabets prioriterede udviklingssamarbejdsområder med henblik på forbedret viden, produktion og spredning.

Prioritet 3 – Støtte til makroøkonomiske politiske tiltag og fremme af ligelig adgang til sociale tjenester

IKT kan anvendes til effektivisering af den offentlige finansforvaltning og til at yde politikbaseret bistand og direkte budgetstøtte. Sociale ydelser, som f.eks. inden for sundheds- og uddannelsessektoren, kan gøres tilgængelige for en større del af den fattige del af befolkningen og vil være mere omkostningseffektive, hvis man gør brug af relevant informations- og kommunikationsteknologi. Manglende adgang til information er et alvorligt handicap for lægestanden. Muligheden for at få adgang til undervisningsmaterialer over Internettet samt fjernundervisningsprogrammer åbner store muligheder inden for dette område. At give de fattige dele af befolkningen adgang til IKT åbner muligheder for velstandsopbygning (f.eks. giver det adgang til information om aktuelle markedspriser, mulighed for at deltage i værdiskabende handel samt mulighed for at reducere mellemmandenes rolle) og forbedring af deres situation (det kan f.eks. medvirke til at styrke dårligt stillede grupperinger og organisationer). Fællesskabet vil bl.a. overveje at støtte udviklingslandenes bestræbelser på at:

- effektivisere deres offentlige finansforvaltningssystemer og budgetbehandling v.h.a. integrerede IKT-løsninger
- anvende IKT på en hensigtsmæssig måde inden for deres nationale sundheds- og uddannelsessystemer.

Prioritet 4 - Transport

Partnerskaber mellem den offentlige og den private sektor kan komme på tale i forbindelse med etablering af telekommunikationsinfrastrukturer og intelligente transportsystemer i udviklingslande, navnlig i regionale nøgleområder. Eftersom Fællesskabet er en af de store donorer i forbindelse med vejnettet, navnlig i Afrika syd for Sahara, vil det uden de store problemer kunne opfordre private virksomheder og andre interesserede til at nedlægge fiberoptiske kabler i forbindelse med anlæggelse af alle nye vejstrækninger (den største omkostning er ikke at lægge kablerne, men at grave vejene op). Fællesskabet kunne derfor f.eks.:

- medvirke til at lette arbejdet for andre offentlige og private parter i forbindelse med forbedring af telekommunikationsinfrastrukturen i udviklingslande, navnlig hvad angår regionale højhastighedsforbindelser, og hvor man gennem synergieffekt kan opnå lavere omkostninger
- bistå udviklingslandene med at tilpasse IKT til anvendelse inden for civil luftfart og maritim transport.

Prioritet 5 – Fødevarer sikkerhed og bæredygtig udvikling i landdistrikterne

IKT giver mulighed for indsamling og spredning af vigtige oplysninger og markedsinformation af betydning for de økonomiske aktiviteter (f.eks. plantningstidspunkter og varepriser) og er også vigtig i socialt henseende (giver f.eks. brugerne mulighed for at kommunikere med familiemedlemmer, der har forladt regionen). IKT kan give adgang til flere oplysninger om naturressourcer og naturkatastrofer. Navnlig er der en mængde satellitbaseret information, der kan

bearbejdes og anvendes af landmænd og miljøarbejdere i udviklingslandene. Fællesskabet vil bl.a. overveje at støtte:

- landbrugsministeriers og ngo'ers oprettelse af konsulenttjenestefaciliteter i forbindelse med internationale landbrugs(forsknings)videnscentre (FAO, TCL, CGIAR-systemet osv.) med henblik på en udvikling med relevans for landbefolkningen, navnlig på de lokale sprog
- programmer til indsamling, behandling og spredning af jordobservationsdata og information vedrørende naturressourceovervågning og -forvaltning, udarbejdelse af vejrprognoser og naturkatastrofeforberedelses- og -afhjælpningsplaner af relevans for brugere i udviklingslandene. Disse programmer kan enten have regional basis (gældende for f.eks. Afrika) og/eller tematisk basis (vedrøre f.eks. kontrol med ulovlig skovhugst).

Prioritet 6 – Institutionel kapacitetsopbygning

Oprettelse og styrkelse af uafhængige regulerende myndigheder for telekommunikationssektoren er et vigtigt element i en velfungerende reguleringsmekanisme. Generelt kan IKT betragtes som et potentielt værktøj til forbedring af myndighedernes serviceniveau gennem øget effektivitet og gennemsigtighed i statsapparatet og hos lokale myndigheder (herunder offentlig finansforvaltning). IKT kan også bidrage til et mere demokratisk samspil med befolkningen og i det hele taget bidrage til fremme af demokratiet generelt. Adgang til IKT spiller en væsentlig rolle i forbindelse med at lette adgangen til information om love og rettigheder, hvorved både enkeltpersoner og civilsamfundet får bedre muligheder for at fremme deres mærkesager. IKT bidrager dermed til at sikre god regeringsførelse og overholdelse af menneskerettighederne. Fællesskabet vil bl.a. overveje at:

- støtte oprettelsen og styrkelsen af uafhængige regulerende myndigheder inden for telekommunikationssektoren
- fremme anvendelsen af relevant IKT, navnlig Internettet, i regerings- og ngo-programmer i forbindelse med fremme af demokrati, menneskerettigheder og god regeringsførelse
- fremme programmer, der har til formål at forbedre det offentlige service over for borgerne. Prioriterede områder vil i den forbindelse være vælgerregistrering, folketællinger, valgovervågning, indførelse af bæredygtige beskatningssystemer og registrering af fast ejendom.

7.3. Planlægning, programlægning og implementering

Hvad angår selve planlægningen, programlægningen og implementeringen af ovennævnte foranstaltninger vil de sædvanlige procedurer og foreliggende midler blive anvendt. Beslutningstagningsproceduren er lande- og regionsspecifik og der skal i den forbindelse tages hensyn til nedenstående forhold:

- Spørgsmålet om hvorvidt og under hvilken form anvendelsen af IKT-værktøjer eller styrkelsen af den nationale IKT-politik i udviklingslandene bør ofres særlig opmærksomhed inden for rammerne af udviklingssamarbejdet med Fællesskabet er et område, der hører hjemme under de **nationale og regionale strategidokumenter**. På Rådets (udvikling) møde i november 2000 understregedes betydningen af nationale og regionale strategidokumenter som et nøgleelement i bestræbelserne på at opnå komplementaritet. Den første runde af nationale og regionale strategidokumenter vedrører AVS-lande og -regioner inden for rammerne af den nye Cotonou-aftale. Europa-Kommissionen har til opgave at sikre, at IKT og deres potentielle rolle i forbindelse med udvikling vil få den fornødne bevågenhed ved udarbejdelsen af disse strategier. Indarbejdelsen af IKT i de nationale og regionale strategidokumenter vil sikre, at det berørte land eller region får kontrol med projektet samt, at differentiering og prioritering kommer til at foregå i overensstemmelse med behov og den fastlagte politik.
- Når der først med udgangspunkt i et nationalt eller regionalt strategidokument er truffet beslutning om specifikke IKT- og udviklingstiltag, vil Fællesskabet sædvanligvis anvende **en metode, der involverer en lang række forskellige aktører** på både nationalt og internationalt niveau. På *internationalt* niveau vil Fællesskabet kunne samarbejde mere intenst med repræsentanter for både erhvervslivet og civilsamfundet. Ngo'er inden for udviklingsområdet er nøglepartnere i bestræbelserne på at styrke de fattige befolkningsgruppers situation gennem IKT-anvendelse (og de er også selv storforbrugere af IKT). På *nationalt* niveau vil Fællesskabet kunne yde støtte til politik- og programudarbejdelse med proaktiv deltagelse af lokale nøgledeltagere.
- IKT og udvikling er et relativt nyt samarbejdsområde. Som det fremgår af ALAMED Review bør der udarbejdes en mere **systematisk anvendelsesmetode** for IKT inden for udviklingsområdet med henblik på overvågning og evaluering af bedre resultater. Der findes allerede administrative informationssystemer, der lagrer indhøstede erfaringer og information om de metoder, der har vist sig mest hensigtsmæssige. Der foreligger forslag om, at Fællesskabet og medlemsstaterne på proaktiv basis tager del i sådanne initiativer og/eller selv i fællesskab opretter et **vidensadministrationssystem** inden for IKT og udvikling. Der bør endvidere opmuntres til periodiske tiltag som ALAMED Review.
- Eftersom et stadig stigende antal bistandsorganisationer i medlemsstaterne involverer sig i IKT og udvikling, er det vigtigt, at de gældende bestemmelser om **komplementaritet og koordinering** kan anvendes effektivt. Fællesskabets/medlemsstaternes uformelle ekspertgruppe om informationssamfundet og udvikling kan endvidere fortsat spille en nyttig rolle, hvad erfaringsudveksling og brainstorming angår i forbindelse med fremtidige tiltag. Man håber, at de nuværende internationale initiativer, navnlig G 8 og FN's IT Task Force, ligeledes vil fremkomme med retningslinjer om en bredere vifte af emner vedrørende koordinering og synergi med andre internationale aktører (bilaterale donorer, udviklingsbanker, FN-systemet osv.).

8. KONKLUSION

Informations- og kommunikationsteknologi indeholder både udfordringer og løfter om social og økonomisk udvikling, og det er intet sted mere sandt end i verdens fattigste lande. IKT indeholder fantastiske muligheder for at mindske de sociale og økonomiske uligheder og for at støtte bæredygtig lokal velstandsudvikling til støtte for de mere langsigtede udviklingsmål. Hvis IKT anvendes forkert kan teknologien på den anden side føre til yderligere marginalisering af de fattige og udstødte befolkningsgrupper, hvorved der vil blive føjet en "digital dimension" til de eksisterende sociale og økonomiske uligheder i udviklingslandene.

Som det er tilfældet med andre udfordringer på udviklingsområdet, er det udviklingslandene selv og de øvrige berørte parter, navnlig lokalsamfundene, der skal træffe beslutningen om, hvorvidt de ønsker at gøre brug af disse nye muligheder. Det er en absolut forudsætning, at de selv tager ansvar for processen. Det internationale samfund kan på sin side spille en aktiv rolle ved at anvise de potentielle fordele ved en ny politik på området samt bistå interesserede lande med at udarbejde en relevant politik ud fra deres situation og prioriteter.

Fællesskabet vil støtte og anvende IKT ikke som en prioriteret sektor, men snarere som et værktøj til at opfylde målsætninger inden for nøgleområderne og som en hjælp til gennemførelse af Fællesskabets nye udviklingspolitik. IKT skal ikke betragtes isoleret, men som en del af en overordnet udviklingsstrategi og den politiske dialog med modtagerlandene.